

Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa
(Naalakkersuisut siulittaasuata)

Ataqqinartuq Inatsisartut siulittaasuata, ataqqinartut Inatsisartuni ilaasortat nunatsinnilu innutaaqatikka.

Inatsisartut ataatsimiilerneranni Siulittaasup tikilluaqqusilluni oqaasiinut qujavunga.

Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnerisa aallartinnerani Naalakkersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa tassaavoq ukiumoortumik naalakkersuinikkut pissutsit, inuiaqatigiinni pisut kiisalu siunissamut pilersaarutinut tunngasunik nalunaaruteqarneq. Taamaattumik oqalugiaat manna Inatsisartunut tunngaannarani aamma innutaaqatinut saaffiginnissutaavoq, innutaaqataasut politikerillu akornanni suleqatigiinnissamut periarfissanik ujartuiffiulluni.

Aasaq nuannersoq nukissanillu tunioraasoq qaangiussimalerpoq ukiallu anoraa inuummarinnartuq piumassuseqarnartorlu maanna takkutareerpoq sulisariaqarnitsinnik eqqaasitsilluni.

Ullortunermi nuannersorsuarmik puigunaatsumillu Namminersulernerput atuutilersoq nalliuttorsiuatigaarput, qujanartumik silarsuup nukiisa pilluaqqussuteqarnerisigut silagissioqaluta. Persuarsiornartumik nalliuttorsiornitsinni nunatsinniit avataaniillu peqataasunut tamanut qujanarujussuaq. Maanna ulluinnaat suliffiusut aallarteqqereerpagut aatsipaagullu kangujarterlugit sulilluta aallartereerpugut.

Namminersulernerpummi pisussaaffilivoq. Pisussaaffilerpaatigut maannamut inuiattut ingerlaaseqarsimanerput nalilersussallugu, allanngortissallugu aammalu allannguinnerut naleqqussassalluta. Inuiattut immitsinnut napatissinnaassuseqarnitta annertusarnissaanik piumaffiginerput sakkortunerulertariaqarpoq allatullu ajornartumik ingerlatsinitsigut sutigut sukateriffigisinnaasatsigut sukaterisariaqarluta. Suliassat siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pilersarusiorluarnerullugit ataqatigiissarluarnerullugillu ingerlattariaqalerpagut.

Ukiuni makkunani annertuumik allanngoriartortoqarpoq – nunatsinniinnaanngitsoq nunarsuattali sinnerani aamma.

Nunatsinni kommunit aaqqissuussaaneriniq allanngvineq nutaamik eqqarsariartaaseqarnissamik aamma piumaffiginnippoq. Pissusitoqqat iluatinnartortai nassarlugit nutaamut ikaarsaernerput suleqatigiissutigalugu iluatsinniartariaqarparput.

Piffissaq inuuffigisarput unammillernarpoq. Ullut immitsinnuinnaq sammilluta nunarsuullu sinneranut ungasissumik inuusutut misigisimaffigisavut qaangiuteriikatapput. Nunarsuup sinnerani pisut kinguneri sivitsungaannitsoq nunatsinni ingerlatsinitsinnut sunniuteqartalerput.

Nunarsuarmi aningaasarsiornikkut ajornartorsiortoqarnerata kinguneri misillerfigereersimalerpagut. Royal Greenland-imik aasaq annaassiniartariaqarsimanerput tassungarpiaq attuumassuteqarpoq, tassami aningaaseriviit Royal Greenland-ip akiitsoqarfigisaasa akiliuteqartoqarnissaanik piunasaqarnerat peqquutaalluni piaarnerpaamik iliuseqartariaqarsimavugut.

Nunarsuarmi aalisakkat akii amerlanerpaatigut appasittuarsinnarput, puisillu amiinik EU-mut eqqussueqqusiunnaarnermik aalajangerneq aamma naleqqussartariaqarnermik piunaffiginnippoq. Tamakkulu qaavatigut silap pissusaata allanngoriartornerata suli naleqqussarnerunissamik piunaffigivaatigut.

Naalackersuisut nutaat

Naalackersuisut nutaatut aasaq manna qinigaasugut aallarteriarnarput amerlasuutigut misilinneqarfiusutut misinnarsimavoq.

Ullorpassuunngitsut qaangiupput ullut 100-t siulliit suliffigereeratsigit. Aperisoqarsinnaavorlu – suummi Naalackersuisut maannamut angusimavaat?

Naalackersuisunngortitsiniarneq namminermi immikkooruteqarpoq. Nutaarlunnarmik tunngaveqarluta aallarteriarpugut, tassami Namminersornerulluni Oqartussaanagerup oqaluttuarisaanerani siullerpaamik Siumut avaqqullugu Naalackersuisunngortitsisoqarpoq.

Piffissaq manna iluatsillugu maannamut Naalackersuisuusarsimasut tamaasa qamannga pisumik qutsavigiumavakka pitsaanagerpaajusorisatik aallaavigalugit nunarput inuulu sullittarsimammattigit.

Naalackersuisunngortitsigatta Naalackersuisoqarfiit marlunnik ilavagut. Nunamut namminermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfiliorpugut pisussanut aggersunut upalungaarsimaniarluta. Kommunit kattussuunerisa kingorna suliassarpassuit ataqatigiissaarneqarnissaat aammalu avatangiisitsinnik eriaginnilluni periuseqarnissaq annertusigaluttuinnartumik eqqumaffigineqalersoq eqqarsaatigalugit.

Peqqissutsimut Isumaginninnermullu Naalackersuisoqarfiit immikkoortippagut, misilittakkat takutimmassuk taakku suliassaqarfiit ataatsikkut ingerlanniarlugit oqimaappallaarujussuortoq.

Kiisalu aamma Naalackersuisooqatigiilernitsinni isumaqatigiissutitta timitalersornissaanik takussutissiisut inatsisissat nassuiaatillu arlalissuit katersuunnitsinni matumani suliassaraagut. Taakkua saniatigut misissuititsinerit nunatta naalackersuinikkut aqunneqarneranut sakkussagut arlallit ingerlannialersarpagut, soorlu nunaqarfiit nunallu immikkoortuisa ineriartortinneqarsinnaaneriniq periarfissanik ujartuinissat eqqarsaatigalugit.

Aningaasanut Inatsissatut siunnersuummi siunnerfiit

Naalackersuisuni siunnerfigaarput Inatsisartut tamarmiullutik isumaqatigiissutigissagaat aningaasanut inatsisip aappaagumut ukiunullu aggersunut isertitatigut aningaasartuutigullu oqimaaqatigiilersinneqassasut, taamaalilluta suliniutinut nutaanut akissaqalernissarput

angusinnaaniassagatsigu. Erseqqinnerusumik oqaatigalugu kissaatigaarput 2010-mi isertitat aningaasartuutillu oqimaaqatigiissinneqassasut 2013-illu tungaanut aningaasanut inatsisini sinneqartooruteqartalissasugut.

Royal Greenland-imut aasaq manna immikkorluinnaq ittumik aningaasaliisariaqarsimaneq Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuusiassamut oqaatigeriikkattut imaannaanngitsumik kinguneqartitsivoq. Inatsisissatut siunnersuutip ataqatigiissinniarnera inuiaqatigiinnullu annernannginnerpaamik aaqqiissuteqarnissaq ujartorlugu akisussaassusermik takutitsisariaqarsimavugut.

Kinguaagut taakkulu kinguaassaasa sapinngisamik akiitsortinneqarpallaaratik atugassaqartinneqarnissaat qulakkiissagutsigu sukangasuumik, sipaarniarluta isumatusaarlutalu ingerlatsiniarsisariaqarpugut. Nunatta karsiata akiliisinnaassuseqarnera isumannanngitsumik inisseqqissappat sapinngisamik annikinnerpaamik amigartooruteqarnissaq anguniartuartariaqarparput.

Nunatta karsia 1987-imiilli aatsaat taamak siorna amigartooruteqartigaaq – 300 million koruunit sinnerlugit amigartooruteqarmat. Naak taakku amigartoorutit amerlanerpaartaat, 200 million koruunit, Nukissiorfinnut erngup nukissiorfissanut atugassiiisutitut atukkiussaagaluartut. Aningaasat taakku nunatta karsianut uteqqittussaapput, taamaakkaluartorli pisinnaassuserput sipporlugu inuuniarnissaq killilersimaartariaqarparput.

Maannakkut iliuuseqartariaqarpugut, sutigummi tamatigut inuuniarnikkut atukkavut ajorseriassanngippata iliuuseqarnissarput pisariaqarluinnarpoq.

Taarsigassarsisariaqalertussaavugut, tamanna qularnanngilaq. Kisianni taamaammat imaannngilaq killilersimaarniassanngitsugut. Inuussutissarsiornikkut ukiuni aggersuni aningaasaliiffigisariaqarfigisassavut qiviarlugit aningaasanik nunanut allanut atorniartariaqalernissaq pisariaqartussaavoq.

Peqatigisaanik ingerlatsinermut aningaasartuutivut qaffakkaluttuinnarput, pingaartumik inunnik isumaginninnikkut, peqqinnissaqarfimmuut aammalumi ilinniartitaanernut aningaasartuutigut eqqarsaatigiinnaraanni.

Soorunalimi aningaasaliissutit inuiaqatigiinnut pitsaasumik kinguneqartussanngorlugit aningaasaliissutigineqartarput. Tamatta inuttut ataasiakkaatut immitsinnut nappassinnaassuseqarnerput ujartortuarutsigu taava nunatta aningaasaqarnikkut ingerlatitaaneranut kivitseqataassaagut.

Siunissaq eqqarsaatigalugu sillimaniarnissaq pisariaqarpoq. Kinguaagut taakkulu tullii kisiisa eqqarsaatiginagit aamma uagut immitsinnut eqqarsaatigaluta. Utoqqaligutta isumassorneqarnissarput aamma qulakkeertariaqarparput. Naatsorsuinerit takutippaat ukiut 25-t qaangiuppata nunatsinni utoqqaat isumagineqartariaqartussat amerlassusiat ullumikkorniit marloriaatinngortussaasoq.

Tamakku aamma eqqarsaatigisassatta ilagaat.

Aningaasanut Inatsisissami pingaarnertitat

Aningaasanut Inatsisissatut aappaagumut ukiunilu aggersunut siunnersuutitsinni pingaarnertullugu qitiuttipparput nunatsinni innuttaasut inuuniarnikkut atukkamikkut pitsanngorsaavigineqarnissaat anguniarlugu aningaasaliissuteqarnissaq.

Siunnersuummi pingaernerutillugit aningaasaliiffigerusutagut naatsumik oqaatigalugit makkuupput:

- Illoqarfinni inissaaleqiffiunerusuni nutserfiunerusunilu attartortitsilluni inissialiortitsinerit amerlanerusut
- Meeqqanut inuusuttunullu suliniutit annertusaaviginissaat
- Napparsimavinni suliaritinniarlutik utaqqisut ikilisaavigineqarnissaat
- Siusinaarlutik sulisinnaajunnaarnersiuteqartut pisartagaasa qaffaaffigineqarnissaat
- Ilinniartitaanerup qaffassarneqarnissaa anguniarlugu immikkut aningaasaliissutit attatiinnarnissaat
- Ilinniartut ineqarfiinik sanaartornerit, kiisalu ilinniartut taamaatiinnartartut ikilisinniarlugit suliniutinut aningaasaliissutit

Aningaasanut Inatsisissap saqqummiunneqarneraniit sapaatip akunneri pingasut qaangiussimalerput, taamanerniillu pingaartumik kommuninut ataatsimoortumik tapiissutaasartut sipaaruteqarfigineqarnissaannik nunaqarfinnilu sanaartugassanut unikaallatsitsinermik siunnerfeqarnerput sakkortuumik isornartorsiorneqaatigisimavarput.

Nunaqarfinni periarfissat

Imminut pilersorinnaassuseqarnitta annertusarnissaa ikorfartorniarlugu akisussaassuseqartumik takutitsisariaqarsimavugut. Nunaqarfinni sanaartugassanut aningaasaliissunik nikititerineq nunaqarfinnik ineriartortitserusussuseqannginnertut paasineqassanngilaq. Erseqqippoq nutaamik pilersaarusiortariaqarneq saneqqunneqarsinnaangitsoq.

Nunaqarfinniit isorliunerusuninngaanniillu illoqarfinnut suliffissaqarfiusunut nutsertoqarnera isiginngitsuusaarneqarsinnaanngilaq. Illoqarfinni taakkunani inissaaleqisoqarpoq, pingaartumik manna Nuuk eqqarsaatigalugu, tamannalu iliuuseqarfiginiarlugu taama siunnersuuteqarpugut.

Taamatut ineriartortoqarnerata takutippaa inuit imminut napatissinnaanerminnut periarfissaq malersortuaraat. Nunatta karsiata naatsorsuutai aasaq manna saqqummiunneqarmata atuarneqarsinnaavoq suliffissaaleqisut ukiuni 20-ni kingullerni siorna aatsaat taamak ikitsigisimasut. Aamma qanittukkut tusarparput Aasiannigooq sulisinnaasut tamarluinnarmik maanna sulilersimasut. Taamaattoqarnera nuannaarutissaavoq. Piginnaanngorsaaqqiinnermi pisortat kisimik pinnatik aammali suliffeqarfiit akisussaaffeqarnerat matumani erseqiissatigissallugu pingaaruteqarpoq, tassami amerlanerusut imminnut sulinermikkut isumaginerat angussagutsigu sulisinnaassuseqartut tamarmik sulisinnaanerat atorneqartariaqarpoq.

Kiisalu aamma eqqaamasassaavoq nunaqarfinni tamani sanaartornernik unitsitsiniartoqanngimmat. Nunaqarfiit inuussutissarsiornikkut siuariartorfiusut nutserfiusullu sanaartorfineqartarnerat ingerlaannassaaq.

Nunaqarfiit sorlerpiaat, isorliunerusuni illoqarfiit kiisalu nunap immikkoortuini inuussutissarsiornikkut periarfissat paaseqqissaarumallugit aammalu innuttaasut nutsertarnerinut tunngassuteqartut paasissutissat pissarsiariumallugit misissuisitsinerit sukumiisut aallartisarpagut. Suliassap tamatuma qanoq ingerlanneqarnissaanik allaaserisaq naammassingajalerpoq, taamaalilluni suliap annertoorujussuusussap

pisariitsuinnaasussaangitsullu qanoq iliorluni aqqissuunneqarsinnaanera piffissami qaninnermi takujuminarnerulersussaalluni.

Misissuititsineq taanna naammasseriarpap nunatta ingerlatitaaneranut aqutsinitsinni sakkussaqaalissaagut pitsammik.

Alla aamma pingaarutilik ilannguttariaqartoq tassaavoq ilinniartut ineqarfissaannik amerlanerusunik sanaartortitsisariaqarneq, matumani aamma nunaqarfinniit illoqarfinnut ilinniariartortartut eqqarsaatigalugit, pisariaqarmat aningaasaliiffigisassatut siunnersuuteqarnerput taama isikkoqartipparput. Nunarpullu ataatsimut isigalugu amerlanerusunik inissialiortitsisoqarnissaanik siunnersuuteqarpugut, tamakkulu tamarmik kommunit aningaasaqarnerinut aamma sunnuteqarluartussaapput.

Kommunik aqqissuuseqqinnerup siunertaa

Aningaasaqarnikkut inissisimanerput peqqutigalugu saneqqunneqarsinnaanngilaq sutigut tamatigut ingerlatsinikkut aningaasartuutitta ikilisarariaqarnerat.

Inatsisartut kommunit kattussuunneqarnissaannut aalajangernerminni tungavigisaasa pingaarutillit ilagaat kattussuunneq aningaasartuutit ikilisarneqarnissaannik kinguneqartitsisussaammat. Illuatungaani Namminersorlutik Oqartussaniit kommunit akisussaaffinnik ukiuni aggersuni nussuinissat kommunit aningaasanik amerlanerusunik aquataqalernissamik kinguneqartitsisussaavoq.

Kommunit aqqissuuteqqinneqarnerisa kingunerisaanik suliassaqarfiit Namminersorlutik Oqartussat ataanniittut kommunit nussorneqalerpata iluatsittumik angusaqarnissami qanimut suleqatigiinnisaaq ataqatigiissaarilluarnissarlu pisariaqarluinnartussaapput. Suliassat kommunit nuunneqartussat maannangaaq ulapputigineqarput, naatsorsuutigarpullu aappaagu julip allaqqaataa tikitsinnagu innarluutilinnik isumaginninneq, immikkut atuartittariaqakkanik isumaginninneq, atuarfeqarfinni tarnip pissusaanik isumaginnittoqarfik imigassamillu pinngitsuuisinnaajunnaarsimasut katsorsarneqartarnerannut tunngasut nuunneqarnissat. Taamatut nussuinissani anguniarneqarpoq suliata angusaqarfiunerpaasumik innuttaasunullu qaninnerpaamik iluaqutissiinerpaasumillu naammassineqartalernissat.

Taamaattumik Naalakkersuisut kissaatigaat akisussaaffinnik nussuinissanik tunngasunik isumaqatigiinniarnerit qunusuissuseqartumik, akisussaqaatigiinnermik misigisimanermik pissutsinillu piviusunik aallaaveqartumik ingerlanneqarumaartut.

Tamatuma saniatigut kommunit nunaqarfinnilu aqutsisut kattussuunneqarnerisa aamma piunaffigaatigut nutaamik eqqarsariaaaseqarnissamik. Tamat oqartussaaqataanerisa aqqissuunneqarnera tassa ilaatigut allanngorluinnarnikuuvoq. Qanga sungiusimasavut, soorlu qinikkanik kommunip allaffianukarluni oqaloqateqarsinnaaneq, maanna allatorujussuaq aqqissuunneqarsimalerput. Sungiunniagassarilerparput qinikkanik attaveqartarnerup allatut periuseqarluni ingerlanneqartariaqarnera.

Sipaarfusinnaasut aallerfusinnaasullu

Ingerlatsinermut aningaasartuutininik ikilisaanissaaq tamanut piunasaqaatigaarput. Kommunini, Naalakkersuisoqarfinni Inatsisartullu Siulittaasoqarfiani sipaarniaqqusivugut. Taassuma saniatigut inissialiortitsinerit aqqissuuteqqinnerisigut Namminersorluni Oqartussat sulisuinut inissialiortitsivugut utaqqiisaasumik ineqartitsisarnernut aningaasartuutit qaffaseqisut apparsarniarlugit. Aamma sulisut initaannginnerminni utaqqiisaasumik akeqanngitsumik

ineqartinneqartarnerat allannguiffiniarparput, akiliuteqartitsisalernissaq atuutilersinniaratsigu.

Atuisut akiliisinneqartalernissaat aamma allatigut siunnerfigaarput, soorlu makkunatigut:

- Nassiussinermi akitsuuteqartitsinissaq
- Mittarfeqarfiit ingerlanneqarnerinut akitsuuteqartitsinissaq, billetsip ataatsip 36 koruuninik akisunerulerneranik kinguneqartussa
- Utaqqiisaasumik ineqartinneqarnermi atuisup akiliuteqartalernissaa
- Aalisarnermi nakkutilliinermi atuisut akileeqataasalernissaat

Aamma akitsuusiinissat eqqarsaateqarfigaagut, makkunuunatigut:

- Suliffimmuut atatillugu biileqartitsisarnerup qaffasinnerusumik akiliuteqarfigittalernissaa
- Avataasiorluni aalisakkanik tunisassiornerup akitsuusiiffigisalernissaa

Akitsuutit allat pissakinnerusunik eqquisussaangitsut aammalu avatangiisinik mianerinninnerunissamik siunertaqartussat aamma eqqarsaatigineqarsinnaapput.

Kiisalu meeqqanut 18-it inorlugit ukiulinut ileqqaartitsisarnerup ukiortaamiit atorunnaarsinneqarnissaa siunnersuutigaarput, meeqqammi ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut maannangaq ikiorserneqarnissaat angorusunerugatsigu.

Aamma piffissanngorpoq ingerlatseqatigiiffinnut assigiinngitsunut aningaasaliissutaasartut sukumiisumik misissuiffigineqarnissaat. Ilumut taama ingerlatsiinnassaagut? Inuiaqatigiit aningaasaataat 1 milliard koruunit missaanniittut aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinnut ingerlatanullu assigiingitsunut pituttoqqavagut. Aningaasat immaqa inuiaqatigiinni kinguneqartitsilluarnerusussanut atorneqarsinnaagaluartut.

Ammasumik eqqartortariaqarparput pisortat suliffeqarfinnik assigiingitsorpasuarunik piginnittuunerat sunik siunertaqarluni ingerlanneqassanersoq. Soorunami isumaqatigiissutigisinnaassavarput inuiaqatigiit iluaqutissaannik pilersitsivittut ingerlanneqarnissaat aallaaviussasoq, kisiannili iluaqutissat sumiinnerusut takujuminaalligaangat apeqqusertariaqarpoq ilumut piginnittuuginnassanersugut akileraartartullu akiliutaat taama amerlatigisut amingartoorutaasartunut akiliutigissanerigut.

Tamatuma saniatigut naalakkersuinikkut ingerlatsinerup, inuussutissarsiuutinik ingerlatsinerup aningaasarsiornikkullu ingerlatsinerup imminnut akuleriilluinnartutut ingerlaannassanersut imaluunniit inuiaqatigiit ataatsimut isigalugit allatut ingerlalernissamik siunnerfeqassanersugut isummerfigisariaqarparput. Naalakkersuisuni suliffeqarfiit pisortanit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigineqartut tamaasa nalilersuiffigalugit sulivugut, erseqqinnerusumik isummernissamut tunngavissarsiorluta. Taamatut nalilersuinermi aallaaviit ilagissavaat suliffeqarfiit pigineqartut assigiingitsuunerat, soorlu pilersuinermik ingerlatsiviunersut, tunisassiornermik ingerlataqartuunersut, inuiaqatigiit aningaasarsiornerannut sunniutaat, suliffeqartitsinermut sunniutaat allallu tunngaviusumik isummernissamut pingaaruteqarsinnaasut.

Aningaasaqarnikkut ingerlanitta ilorraap tungaanut saatinniarnani tamavitta suleqataasariaqarpugut. Allatut ajornavissumik sukangasuumik siunissarlu ungasinnerusog

eqqarsaatigalugu pilersaarusionsiorluarluta ingerlatsisariaqarpugut. Tamannarpiaq peqquataalluni aningaasanut inatsisissatut siunnersuuterput taama isikkoqarpoq. Siunnersuutip oqallisiginissaani illuatungiliuttut suleqatiginissaat qilanaaraarput, neriulluta isumassanik suli pitsaanerusunik nassaarsinnaassalluta.

Ilanngullugu ilisimatitsissutigissavara nunatta namminerisamik aningaasaqalernissaanik suliniut Naalakkersuisuniit naliliiffigeqqissallugu aalajangeratta, matumanilu Inatsisartut isummernissaannut periarfissijumalluta suliaq qaqeqqikkumaarparput.

Ilinniartitaaneq

Inuiaqatigiit ingerlatitaanerat kisimi naleqqussagassaangilaq, innuttaasummi ataasiakkaarluta ineriartoqqissinnaanissatsinnut naleqqussarnissamut piumaffigisariaqarpugut.

Naleqqussarnej iluatsinnerpaajussappat inuttut ataasiakkaarluta inuiaqatigiit ingerlatitaanerannut tunniussaqaarsinnaassuserput qiviaqqaagassaraarput. Inuiaqatigiinnut iluaqutaanerpaasumik imminut pilersorsinnaassuseqarnera qanoq iliorlunga pitsanngorsarsinnaavara? Apeqqut taanna ammasupilussuvoq, tassami taama aperinermi perorsaariaaseq ilanngunneqanngitsoorsinnaanngilluinnarmat.

Ilinniagaqaarsimassusera naleqquppa? Suli angusaqarnerusinnaavunga? Sulinikkut tunniussaqaarsinnaassusera suli qaffassarnerusinnaavara?

Oqaasinnaatut uteqattaakkatut nipeqaarsinnaagaluarpoq, kisianni oqaatigeqqillara: ilinniarneq kisimi aqutissaavoq.

Tamanna aamma nunatsinni inuusuttut paasilluarsimagaat malunnarluarpoq, tassami ilinniartinnut tamanut qinnuteqartartut aatsaat taamak amerlatigilerput. Ilinniagaqaassutsip qaffassarnissaanik siunnerfeqarnerput innuttaasunit tapersorsorluarneqarmat nuannaarutigeqaara.

Ilinniartitaanermi siuariartortoqarpoq

Nalunngilarput EU ilinniartitaanernut immikkut ittumik ukiumut 200 million koruunit missaanni aningaasaliisarmat. Aningaasaliissutit taakku pisarniaraanni piumasaqaataavoq ilinniartitaanerup ineriartorneranut tunngassuteqartunik paasissutissanik amerlasuunik EU-mut tunniussaqaartarnissaq. Oqaatigisinnaavaralu EU-p nunatsinnik taama suleqateqarnini nuannaarutigisorujussuummagu, tassami Kalaallit Nunaat nunani EU-mik taama suleqateqartuni ilinniartitaanerup tungaatigut siuariartornerpaanut ilaavoq. Nunat OLT-nik taaneqartartut akornanni nunatsinni ilinniartitaanernut ukiumut aningaasaliissutigisartakkavut amerlanerpaapput, tassa aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutit 19,5 %-ii ilinniartitaanernut maanna aningaasaliissutigisaratsigit.

Ilinniartitaanernut aningaasaliissutit iluaqutaalernerannut ersiutit maanna paatsuugassaangillat. Ilinnialerumallutik aallartittartut amerliartuinnavipput, ilinniakkaminnik naammassinnittartut amerliartorput kiisalu ilinniakkaminnik taamaatitsiinnartartut ikiliartorlutik. Nalunaarutit allat aamma takutippaat ilumut ilorraap tungaanut ingerlasugut ilinniakkaminnillu taamaatitsiinnartartut suli ikinnerulersinniarlugit aningaasaliissutit amerleqqippagut, soorlu ilinniartut ineqarfissaannik nutaanik sanaartornerut.

Piareersarfiit aamma ingerlalluarput. Piareersarfiit ilinniaqqinniarluni siunnersuiveqarfittut ingerlalluarnermikkut aamma ilinnialeraluarlutik taamaatitsiinnartartut ikiliartornerinut tapertaasupilorujussuupput. Kiisalu nunatsinni tunngaviusumik ilinniarfiit suleqatigalugit ilinniagaqarsimangitsunik piginnaangorsaaqqittarnerit ingerlalluarputtaaq. Pingaartuuvoq suliffeqarfiit sulisussanik amigaateqalersussaasut, soorlu aatsitassarsiornerup iluani, inunnillu isumaginninnermut attuumassuteqartuni nunaqavissunik pisinnaasunik sulisoqarsinnaanissaannik qulakkeerinninniarnissaq.

Oqaatsit

Ilinniaqqinniaranni oqaatsitigut piginnaasat ajunngitsuunissaat piunasaqaataavoq. Oqaatsit pillugit politikkip inatsisitaasaa katersuunnitsinni matumani suliassatta ilagaat. Politikkip ineriigaanngilaq, kisiannili sinaakutissatut ilusiligaalluni. Inatsisissaq nutaaliornertaqarpoq, tassa pisortat kisimik akisussaaffigisassaasut aqqitaanngimmat kisiannili suliffeqarfiit ilinniarfeqarfiillu politikkip timitalersueqataasussatut akisussaaffilerneqarmata.

Oqaatsinik ilinniartitsinerunissaq – kalaallisut, qallunaatut tuluttullu – pinngitsaaliissutitut piunasaqaatigisinnaanngilarput, kisianni inatsisissakkut suliffeqarfiit piunaffigineqassapput oqaatsit pillugit namminneq timitalersukkaminik politikkeqaleqqullugit. Naalackersuisuniit taama oqariartuuteqaratta imaanngilaq qasukkarsimaaginnarluta ingerlasoqarnissaa innersuussutigigipput, kissaatiginaqaarmi kalaallit oqaatsitta ataqqineqarnerullutik atorneqarnissaat pimoorunneqarnerulissasoq.

Inunnik isumaginnineq

Nunatsinni innuttaasut periarfissaat naligiissumillu inuttut ataasiakkaatut ataqqinassuseqarnerat qulakkeerniarlugu naalackersuinikkut ingerlatsisariaqarpugut.

Eqqarsaatigeriartigumi.... inuiaqatigiittut ingerlatitaanitsinni pingaartitagut suussappat?

Eriagisariaqarparput akileeqqaarata ilinniarinnaanissamik periarfissaqaratta. Eriagisariaqarparput napparsimalerutta akileeqqaarata nakorsiarsinnaagatta. Eriagisariaqarparput meerartatta utoqqartattalu paaqqutarineqarnissaannut pisortat oqilisaassisuusarmata.

Ila eriagisassarpassuagut taamaattussaannartut isigilersimasagut taagorsinnaasagullu arlaqaraluaqaat, ilorlikkulli inuunitsinni eriagisariaqakkavut naneqqittariaqarpagut.

Akuersaarsinnaanngilarpummi meerartatta akornanni inuuniarnikkut ajornartorsiortoqarnerujussua.

Akuersaarsinnaanngilarput meeqqat kinguaassiutimikkut atornerlugaasernerat. Meeqqat meeraasinnaatitaanerat tamatigut illersortuartariaqarparput.

Akuersaarsinnaanngilarput nunatsinni kaattoqartarnera, piitsuussutsillu nungusarnissaa sulissutigiuartariaqarparput.

Inuiaqatigiinni pissaqassutsip nikinganerujussua sukumiisumik paasisaqarfigiumallugu Naalackersuisut ukiarmannamiit suliniummik aallartitsilerpugut, matumani piitsuussutsip pisortatigoortumik killeqartinneqalernissaa inissikkusukkatsigu. Misissuititsinissaq Inatsisartut isummersimarannik tunngaveqarpoq.

Taamaalioreerutta siunissami ajornannginnerusumik takusinnaalissavarput nunatsinni piitsuussutsip ajornartorsiutigina ilumut qanoq annertutigisoq.

Meeqqat inuusuttullu ataqatigiissumik suliniuteqarfigineqarnissaat qulakkeerniarlugu suleqatigiisitamik upernaamiit sulisitsisoqarnikuuvoq, taakkulu innersuussutaat katersanngorlugit qaammammi tullermi saqqummiunneqartussaapput. Suliaq taanna siammasisumik susassaqartuniit tamanit suleqatigiiffineqarnikummat pissangalluta utaqqivarput. Innersuussutaasussat siorngersimaarfiginiarlugit meeqqanut inuusuttunullu suliniutissanut aningaasaliissuteqarnissaq siunnersuutigaarput.

Periarfissaq manna iluatsillugu nunarput tamakkerlugu piumassutsiminnik sulisut, pisariaqartinneqaqisullu, qamanna pisumik qutsavigiumavakka. Assersuutigiinnarlugu meeqqat inuusuttullu inuunerinnerulernissaat anguniarlugu suliniartut assigiinngitsut soorlu “Meeqqat Inuunerissut”, timersoqatigiiffippassuarni sulisut sutigullu allatigut inuiaqatigiinnut tamanut iluaqtissaasumik sulisut tamassi qujanarsuaq.

Peqqissuuneq

Nunatsinni innutaasugut amerlagisassaangilagut. Taamaammat tamatta immitsinnut pisariaqartippugut, taamaattumillu susassareqatigiisumik nammaqatigiillutalu ingerlaqatigiittariaqarnerput sulissutiguartariaqarparput. Sulisinnaasut tamaviisa pisariaqartippagut, peqqissuunissarpullu pingaaruteqaaq.

Innuttaasut peqqinnerulernissaat anguniarlugu Inuuneritta aqqutigalugu anguniagarpassuaqarpugut, aappaagu nalilersuiffineqartussanik. Naalackersuisuniilli meeqqat peqqinnerulernissaat anguniarlugu immikkut iliuuseqarnissaq pingartipparput.

Inoriaaseq peqqutaalluni nappaataalersartut ingalassimaniarlugit pinaveersaartitsinerit ingerlappagut, sulilu ikorfartueqataanerorusulluta saaffiginnittarfinnik siunnersuisarfiutigisunik pilersitsinissaq siunnerfigaarput. Taakkunani soorlu aap naqitsinera, sukkorneq, kolesterol-ip uuttortarneqarnera, puat pisinnaasaanik uuttortaanerit inooriaatsimillu allannortitsiniarnermi siunnersorneqarsinnaanerit pisinnaalissallutik.

Peqqinnissaqarfimmi unammilligassavut amerlaqaat. Ilinniarsimasunik sulisussaqaarniarneq ajornartorsiutigeqaarput. Tamanna peqqutaqaataalluni peqqinnissaqarfiup ingerlanneqarnera allatut ajornavissumik aqqissuuteqqinneqartariaqalerpoq. Nunap immikkoortuini napparsimmaveqarfiit anginerit tallimat pilersinneqarnissaat siunnerfigaarput, matumani ullutsinni pissutsinut naleqqunnerusumik aqqiinnissat anguniarneqartariaqarmata. Ilanngullugu aamma nunatsinni peqqinnissaqarfiup aqqissuussaana aningaasatigullu aqunneqarnera tamakkiisumik sukumiisumillu paasisaqarfiginiarlugu misissuititsineq ingerlanneqalerpoq.

Peqqinnissaqarfimmi ilinniarsimasunik sulisussaqaarniarnikkut ajornartorsiorterput imaaliillaanaq qangeruminaappoq, sulisussammi Skandinaviami aamma amigaatigineqaqimmata. Pingaartumik nakorsanut peqqissaasunullu taartaagallartut sulisunut aningaasartuutaasartut qanoq iliorluni aalaakkaasumik sulisorisat amerlanerulernissaannut sulisoriinnarnissaannullu atorneqarnerusinnaanerit anguniarlugu misissuineq ingerlavoq. Suleqatigiisitalu sulineranit piviusunnngortitat takussaalereerput, assersuutigiinnarlugu nunanit Skandinaviap avataaniittuniit peqqissaasunik tikisitsilluta atorfinitsitsisalerpugut.

Peqqinnissaqarfimmi pissutsit taamaannerat aamma suliaritinniarlutik utaqqisut amerlassusiannut sunneeqataavoq. Inuit suliaritinniarlutik utaqqisut utaqqinermik nalaani

sulisinnaajunnaartarnerat aammalu anniaateqartarnerujussuat inuiaqatigiit ingerlanneqarnerannut kalluaasarpoq. Taamaammat suliaritinniarlutik utaqqisut ikilisarniarlugit immikkut aningaasaliissuteqarnissaq siunnerfigaarputtaaq.

Inuussutissarsiutit

Sulisinnaaneq angusaqarsinnaassuseqarnerlu qaffassarniarlugit iliuuseqarnerusariaqarpugut. Nunatsinni inuussutissarsiutinut aningaasarsiorfiunerusinnaasunut ikaarsaariartornissaq eqqarsaatiginerusariaqalerparput. Inuussutissarsiutit tapiissuteqarfiusut qimanniartariaqarpagut allanullu iluanaarnarnerusunut nuussinnaanissaq anguniarlugu pikkorissaaqqittarnerit aqputiginiartariaqarpagut.

Aalisarneq

Naak aalisarneq suli inuussutissarsiutit pingaarnersarigaluaaraat taamaattoq tassanittaaq aaqqissuusseqqinnissamik naleqqussaannissamillu pisariaqartitsineq miserratigineqarsinnaanngilaq. Biologit siunnersuinerat isiginiarlugu aalisakkat pisassiissutigineqarsinnaasutut innersuussutigineqarsinnaasut ajoraluartumik ikiliartorput. Peqatigitillugu miserratigineqarsinnaanngilaq aalisagaqassutsip nammassinnaanngisaanik pisassiissuteqartarsimanerit peqassutsimut kinguneqapillumata. Nuannaarutissaqalarpugulli, tassami avataasiorluni Davisstrædimi qaleralittassiissutigineqarsinnaasutut innersuussutit qaffariaateqarmata.

Ilanngullugu oqaatigissavara aalisakkanik tunisassiornermi akitsuuteqartitsisalernissaq avataasiorluni aalisakkanik tunisassiornermut atuutitinneqalernissaa siunnersuutigigatsigu. Tamanna ukiorpassuannngulersuni Inatsisartuni eqqartortarsimavarput avataasiorlunilu aalisarnermi iluanaarutaasartuni inuiaqatigiit pissarsisinneqartalernissaat qulakkeerumallugu taama aaqqiissuteqarniarput. Erseqqissaatigissavarali, akitsuusiiniarneq sinerissap qanittuani aalisarnermut sunniuteqartussaannngimmat.

Akitsuusiiniarnermi kalluarneqartussat tusagassiuutit aqputigalugit naammagittaalliuteqareerput, oqaatigisinnaavaralu aalajangernerup avataasiorluni aalisarnermut sunniutissai pillugit naatsorsuinerit maanna ingerlanneqarmata siunertaavorlu aningaasanut inatsisissap siullermeerluni oqaluuserineqalinnginnerani suliap naammassereerseqarnissaa.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup nalunaarusiani ukioq saqqummiuppaa innersuussutillu aalisarneq pillugu inatsisissap piareersaasiorfigineqarnerani ilanngunneqarlutik. Naalakkersuisuni isumaqarpugut aalisarneq pillugu inatsisissaq peqqissaarussamik mianersortumillu suliarineqartariaqartoq. Inatsisissap maani suliaassanngortinnginnerani misissugassat pisariusut suli arlaqarallarput, taamaattumillu inatsisissap suliarineqarnissaa kinguartikkallarparput.

Taamaakkaluartoq ataatsimiititaliarsuup innersuussutigisamini oqariartuutai paatsuugassaannngillat: sinerissap qanittuani aalisarneq imminut akilersinnaassappat aalisariutikillisaanissaq pisariaqarpoq.

Piniartuuneq

Piniartut inuussutissarsiornerminni aamma imaannaanngitsorsiorput, nuannaarutissaavorlu piffissaq ungasinngitsoq qaangiuttoq qilalugartassiissutit ukiorpanngulersuni aatsaat taamak amerlatigisut pisassiissutigineqarmata. Naalakkersuisuni pisassiissuteqarnitsinni siullerpaamik ukiunut arlalinnut pisassiissuteqarpugut, ukiunut pingasunut tulliuuttunut.

Taamaaliornitsigut piniartut periarfissippagut inuussutissarsiornerminni siunissamut ungasinnerulaartumut isiginiarlutik pilersaarusiorsinnaalernissaannik.

Nunarsuaq tamakkerlugu arfanniarnermut ataatsimiitiliarsuarmut tunngatillugu ukioq manna uagutsinnut aalajangiisuusaaq. IWC-p ukioq manna ataatsimeersuarnerani nunatta qipoqqartassinneqarsinnaaneraniq immaqalu tikaagullittassiissutit ikilineqarsinnaaneraniq apeqqutit isumaqatigiinngissutaapput, taakkulu ukiup naannginnerani isummerfigineqartussaapput. IWC-mi arfattassiisarneq misigissutsinik aallaaveqarnermik tunngaveqariartuinnavimmat aammalu ataatsimiititaliarsuup unittooqqanera isiginiarlugu nunatta IWC-p ataani arfattassiissutitigut aalajangersaavigineqartarnera ilumut taamaaginnassanersoq katersuunnitsinni matumanissaaq eqqartugassatta ilagaat.

Puisit amii

EU-mi nunat puisit amiinik tunisassianik eqqussueqqusiunnaarnerat ilaqutariippassuarnut piniartukkormiunut eqquinerloqaaq. Amminik avammut tunisaqartarnerput siornaamiit unilluinnaqqavoq. Amminik akitsorterussisarfiit puisit amiinik tunisisarnerat unilluinnaqqavoq, maannalu ammit Great Greenland-imi uninngasuutit 200.000-t anguaat.

EU-p taama aalajangernerminut atatillugu inatsisip atuutitinnissaanut malitsigisassartai suli aalajangersorpai, naallu amminik EU-mi nunanut eqqussueqqusinnginneq inuiannut Inunnut atuutitinneqanngikkaluortoq taamaattoq ajorluinnartumik inisseqqavugut. EU-mi nunanut puisit amiinik tunisaqatigittalissagutta nalunaarsuisussaataitanermik piumasaqaatit pisariulluinnartut naammassereersimanngikkutsigit periarfissaqanngilagut. Taakkununga tunngatillugu nalilersuinerit maanna ingerlatileruttorpagut.

Taamatut aalajangiisoqarnera uggornartuuvoq, puisimmi amitsiarsua pitsassuuvoq – inuiaallu allat imaaliallaanaq paasitinniarnerat ajornakusoortuuvoq.

Pingaartumik aataat amerliartornerat peqqutaqaataalluni uummassusillit nerisareqatigiittarnerat eqqarsaatigalugu inuit aalisakkanik nerisaqarnerat puisinit unammillerneqalerpoq. Nunatta Canadallu akornanni imartami puisit maanna 8 million-it missaanniipput, Pinngortitaleriffimmilu biologit missingiuppaat puisit taama amerlatigisut ukiumut 8 million tonsinik imarmiunik assigiinngitsunik nerisaqartartut.

Oqaasiinnaanngitsumik piujuartitsineq

Aalisartuunermik piniartuunermillu inuussutissarsiuteqarnerup aaqqissuunneqarneragut torersagassarpaasuaqaraluarluta taamaattoq Naalakkersuisuniit inuussutissatigut immitsinnut pilersorsinnaassuseqarnitta annertusartuarneqarnissaa pingaartipparput.

Kinguaatta taakkulu kinguaassaasa uummassusilinnik pissaqartittuarnissaat qulakkiissagutsigu pingaarluinnartuuvoq piujuartitsinermik tunngaveqartumik pisassiissuteqartarnissarput. Piujuartitsiniarneq oqaasiinnaatinnagu kisiannili tamatta paaseqatigiiffigisatsinnik pisassiissuteqartarnerit aaqqissortariaqarpagut, pingaartumik aqutsinikkut ukiunut arlalinnut pilersaarusiortarnerit atorluarnerisigut aamma.

Nerisassaattami peqqinnartuunerat ilisimatuussutsikkut qangaaniilli uppersarsineqareerpoq. Nunap immikkoortuisa inuussutissarsiutitigut tunniussinnaasai isiginialerutsigit nunatta kujataata nunaateqarnikkut tunniussinnaasai avaqqukkuminaapput.

Inuussutissarsiutit allat

Aalisartutut piniartutullu inuussutissarsiuteqarnerup kinguariartorfiunerata saniatigut nunarsuarmi aningaasarsiornerup ajornartorsiorfiunerata kingunerisaanik nunatsinni takornariaqarneq aamma kinguariarfiuvoq. Taamaakkaluartoq takornariaqarnermi immikkut misigisassarsiortitsilluni takornariartitsisarnerit inerisaaviginiarpagut.

Nunarsuarmi aningaasarsiornikkut ajornartorsiortoqarnerata kingunerisaanik avataaniit aningaasaliissuteqarluni ingerlatat ingerlanniakkallu sunnersimaneqarput, kisiannili pilersaarutit amerlasuutigut unitsinneqaratik utaqqimaarutigineqarnerat malunnarpoq.

Soorlu nunatsinni sikumik tunisassiornerit sumiiffinni marlunni ingerlanneqarput, Qeqertarsuarmilu imermik tunisassiulernissap aallartinneqarnissaa suli naatsorsuutaavoq.

Nunatsinni aluminiumik aatsitsiviliornissamik pilersaarutit nunarsuarmi aningaasarsiornikkut ajornartorsiortoqaraluartoq unitsinneqanngillat. Pilersaarutip piviusunngortinneqarnissaa anguniarlugu Naalakkersuisut Alcoallu isumaqatigiissutigaaat misissuinerit ingerlateqqinneqassasut. Misissuinerit naatsorsuusiortnerillu sukumiisut suli pisariaqartinneqarput qanorlu piginnittuunermut tunngatillugu apeqqutit ittuunissaat isummerfigitinnagu taakku naammassineqarsimasariaqarput. Naatsorsuutigaarput apeqqutit taama ittut aappaagu upernaakkut ataatsimiinnissatsinni isummerfigisinnaalersimassagigut.

Sulilu isumalluarnissamat tunngavissaqarsorinarpoq. Naatsorsuinerit ilaat ungasinngitsumi naammassineqartut takutippaat nunatsinni erngup nukinga atorlugu aatsitsivimmik ingerlatsileralarutta nunarsuup ilaani aamarsuit imaluunniit olie atorlugu aatsitsivimmik ingerlatamik taarsiilluta, taava nunarsuup tamarmiusup CO 2-mik aniatitsinera pingasoriaammiit aqqaneq marloriaat tikillugu apparsaavigineqarsinnaagaluartoq.

Aatsitassarsiorneq uuliamillu ujarlernerit

Nunatta aningaasarsiornikkut imminut nappatissinnaalernissaanut matuersaatit ilaat tassaassaaq uuliasiornikkut isaatitaqalersinnaaneq. Nunarsuarmi aningaasarsiornikkut ajornartorsiortoqaraluartoq taamaattoq nunatta imartaani uuliasiulerumallutik ujarlersut qasukkaaminngillat. Uuliasiorniartunut akuersissutit 2007-imiit 2008-p tungaanut tunniunneqarnikut marlunniit 13-inut amerlinikuupput, naatsorsuutigaarpullu maannakkumiit ukiut marluk qaangiutinnginnerini uuliamik ujarlerluni qillerisoqarnissaa.

Qillerisoqarneranit uuliamik nassaartoqassagaluarpat akileraarutinit akitsuutinillu isaatitsilernissat aatsaat ukiut qulit 15-illu qaangiunnerini pisinnaalissapput.

Tamatuma pinnginnerani aatsitassarsiorneq aningaasanik isaatitsilluarfiusinnaavoq suliffippassuarnillu pilersitsiviusinnaalluni. Pingaaruteqarporlu maluginiassallugu Danmark-imiit ataatsimoortumik aningaasaliissutaasartut taarserneqassappata aatsitassarsiorfippassuarnit aammalumi aluminiumik aatsitsivinnit isaatitassat pisariaqartinneqaaqaassammata.

Aatsitassarsiorumallutik qinnuteqartartut maanna tunuarsimaanngillat amerligaluttuinnarlutillu. Nunarsuarmi aningaasaqarnikkut ajornartorsiorneq siorna aallartippoq maannalu aningaasarsiornerup ilorraap tungaanut saakkiartorneranut takussutissaqalereerpoq. Taamaattoqarnerata kinguneranik aatsitassarsiornikkut pilersaarutit kinguartooruteqarfiusimagaluartut maanna aallartisaqqinneqarput. Pilersaarutaavoq Nalunami kultisiorfiup ukiup matuma ingerlanerani ammaqinnissaa. Marmoriliup ammaqinneqarnissaa 2010-p naannginnerani pilersaarutaavortaaq. Tunumi aamma

Maqqagaimmi aatsitassarsiorumallutik qinnuteqartut ukiormanna akuersissuteqarfigineqarput, taamaalillunilu pilersaarutit ingerlapput.

Suli naatsorsuutigaarput aatsitassarsiornerup iluani ukiut tallimat qulillu akornanni qaangiussimalerpata inuit 1500-t sulisorineqalernissaat. Siunnerfeqarluta pikkorissaaqqinnernik kiisalu Sisimiuni Nunniuinermut Aatsitassarsiornermullu Ilinniarfik atorluarutsigu nunaqavissut amerlasuut sulisorineqarsinnaanerit qulakkeersinnaassavarput.

Pilersaarutit tamakku tamarmik nunatsinnut annertunerpaamik pissarsissutaanissaat anguniarlugu Namminersulernitsinniit suliassaarfik siullerpaaq Danmark-imit nunatsinnut nuutassarput tassaavoq aatsitassanut akisussaaffik. Nuussinissamut atatillugu pilersaarusiorderit ingerlalluarpud, katersuunnitsinnilu matumani aatsitassat pillugit inatsissaaq nutaaq annertooujussuaq suliarisussaavarput.

CO 2-mik aniatitsinerulernissaq

Uuliasiuulerumaarsinnaanissat, aatsitassarsiuulerumaarnissat, kiisalu aluminiumik aatsitsiviliorsinnaanissaaq - tamakku tamarmik nunatta CO 2-mik aniatitsinerulernissaanik kinguneqartitsissappud. Tamaattoqassaaq naak avatangiisinut silaannarmullu akornusiinnginnerpaamik atortunik atuigaluaruttaluunniit.

Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissutissakkut qulakkeerusupparput siunissami aningaasarsiorsinnaanikkut akornuserneqannginnissarput. Nunat allat maannamut akiliuteqarnatik uuliasiorsinnaasimasut assigalugit periarfissinneqarusuppugut. Ilumoorsinnaanngilarmi uagut pisussanngorutta akiliuteqarujussuaqqaarluta aatsaat CO 2-mik aniatitsinnaassasugut. Taamaattoqassagaluarpammi oqimaqatigiinnginneqarpallaarujussuassaaq.

Imaanngilarli Kalaallit Nunaat akisussaaqataajumanngitsoq, taama paasineqassanngilaq. Avatangiisinik mingutsitsinngitsumik nukissiuutinut atuinikkut nunarput nunanut allanut sanilliullugu siuarsimanoqaaq. Innaallagissap nunatsinni ullumikkorpiaq atukkatta 47 %-ia erngup nukinganik innaallagissiorfimminngaanneerpoq, aningaasarpassuillu erngup nukissiorfiliortiternnut atorpagut. Tamanna isumaqarpunga akisussaassuseqartumik takutitsinertut isiginiarneqartariaqartoq.

Ullorpassuunngitsut qaangiupput Danmark-imi silap pissusaa pillugu ministeri ataatsimeeqatigigakku. Ataatsimiinnermi tassani isumaqatigiippugut silap pissusaanut tunngatillugu apeqqutit Kalaallit Nunaata Danmark-illu akornanni apeqqutituinnaq isigineqassanngitsut. Tassami nunarsuaq inuuffigisarput ataasiinnaavoq taamaattumillu nunarsuarmioqatitsinnut Naalagaaffeqatigiittut maligassiuisarputtaaq siunniukkusullugu eqqarsaatersuutigaarput. Qanoq iliorluta nunarput mingutsitsivallaarnaveersaarluta aningaasarsiorinikkut ineriartortissinnaavarput – Danmark-ilu tamanna suleqatigiissutigisinnaavarput. Isumatusaartumik taamaaliorsinnaagutta nunanut allanut ineriartortunut maligassiuisutut inississaagut.

Periarfissat arlaqarput, taakkulu piffissami aggersumi annertunerusumik oqaloqatigiissutigisussaavagut. Isumaqatigiissutigaaarpullu nunatta Danmark-illu akornanni december-iutinnagu isumaqatigiissuteqarnissaq anguniarniarlugu.

Nunarsuarmioqataaneq

Sutigut tamatigut sapinngisamik piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartortitsinissarput pingaaruteqarpoq – aamma aningaasarsiorneq eqqarsaatigalugu.

Nunarsuup issittortaa ukiuni makkunani soqutigineqaraluttuinnarpoq. Silap pinngortitallu pissusaata allanngoriartornerata kingunerisaanik peqquteqartumik issittumi periarfissat nutaat ammariartorput unamminartunik allanik kinguneqartitsisussanik. Qalasersuarmi sikup aakkiartupiloornerata kingunerisaanik angallannerup annertusiartornerata nassatarisaanik nunanik eqqaamiorisatsinnik qanimut suleqatiginninnissamik piumaffiginnippoq. Sillimaniarneq alaatsinaannerillu annertusisat pisariaqaleriartorput, killeqarfinnik nakkutigininnerit annertunerusut pisariaqalissapput aammalu avatangiisit mianerineqarnissaannik angallannikkullu sillimaniarnerit annertusisat piumasaqaataalersussaapput.

Tamakku tamarmik nunanik allanik suleqateqarnerunissamik piumaffiginnippot, qanorlu periuseqarluta suleqateqarnerunissarput aaqqissuutissanerippot suliassatta ilagaat.

Allanngoriartornerujussuit pisut nunatta nipaanic erseqqissumik saqqummiussuinissamik pisariaqartitsisussaapput. Tamanna angusinnaavarput tatiginartumik, naatsorsuutigineqarsinnaasumik ammasumillu pissuseqarnikkut.

Inuiattummi ingerlariaqqikkusuppugut. Namminersulernitta atorluarnissaanut uagut kiserluinnatta apeqqutaaginnalerpugut. Timitalersuinissarput tullinnguuppoq isumatusaartumillu siunissamut isiginiarluta pilersaarusiortarnissagut aalajangiisuulluinnartussaapput. Suliassarpassuagut iluamik tunngaveqarluta aallartittarniassagatsigit misissuinernik ingerlatsisariaqartassaagut sattaaserlunilusoq suleriartarnerit pinaveersimatittariaqaratsigit.

Ullumikkut nunatsinni pissutsit atuuttut ukiorpassuit ingerlaneranni oqaluttuarisaanitta pilersitarai, inuiaqatigiittulli aaqqissuussaanerput pingaartumik ukiuni 30-ni kingullerni ilusinikkiartorsimavoq. Inuiattut ineriartornitsinni massakkut imaannaangitsuik nutaamik killiffeqarpugut tassami namminersulernerput annertuumik isumaqatigiissutigalutigu alloriarfigaarput, ataatsimoorlutalu sapinngisarput tamaat pitsaanerpaamik piviusunngortikkiartussavarput. Tamanna isumaqatigiissutigisinnaasavut salliutillugit suliniarnissatsinnik piumasaqaatitaqarpoq. Qujanartumillu inuiaqatigiinni malunnartumik alloriarnermik nuannaaruteqarneq, isumalluarneq allangueqataanissamullu piumassuseqarneq tamatsinnut nukissaqartitsivoq atorluagassatsinnik.

Nunatsinni inuiaqatigiittut alloriarnerput aamma avatitsinniit annertorujussuarmik maluginiarneqarpoq, nunarpullu soqutigineqarluarpoq periarfissarpassuarnik inerisaavissatsialattut aningaasaliiffigisassatullu tutsuiginartutut.

Sulineq, sulineq aammalu suli sulineq aqcutissatuaraarput, upperaarali aqcutissatta siunissattalu qaamasuunera, neriuuteqarluarnissamullu pissutissaqartugut.

Suliassatta qanoq tulleriiarnissaat kisitta aalajangigassaraarput ataqpeqatigiillutalu paaseqatigiinnissarput anguniartarutsigu naammassisartakkavut amerlanerpaajussapput.

Naalackersuisunit neriuutigaarput ukiaq manna Inatsisartut ataatsimiinneranni Nunatsinnut innuttaasunullu iluaqutaasussanik angusaqarluarumaarluta.

Qujanaq